

“Ми, народи Об'єднаних націй, повні рішучості... знову утвердити віру в основні права людини, в достоїнство і цінність людської особистості, в рівність прав чоловіків та жінок і в рівність прав великих і малих націй” — Преамбула Статуту Організації Об'єднаних Націй, створеної в 1945 році.

MyShared

Права і свободи людини як основа існування сучасного демократичного суспільства

Тема 1

ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Історія права

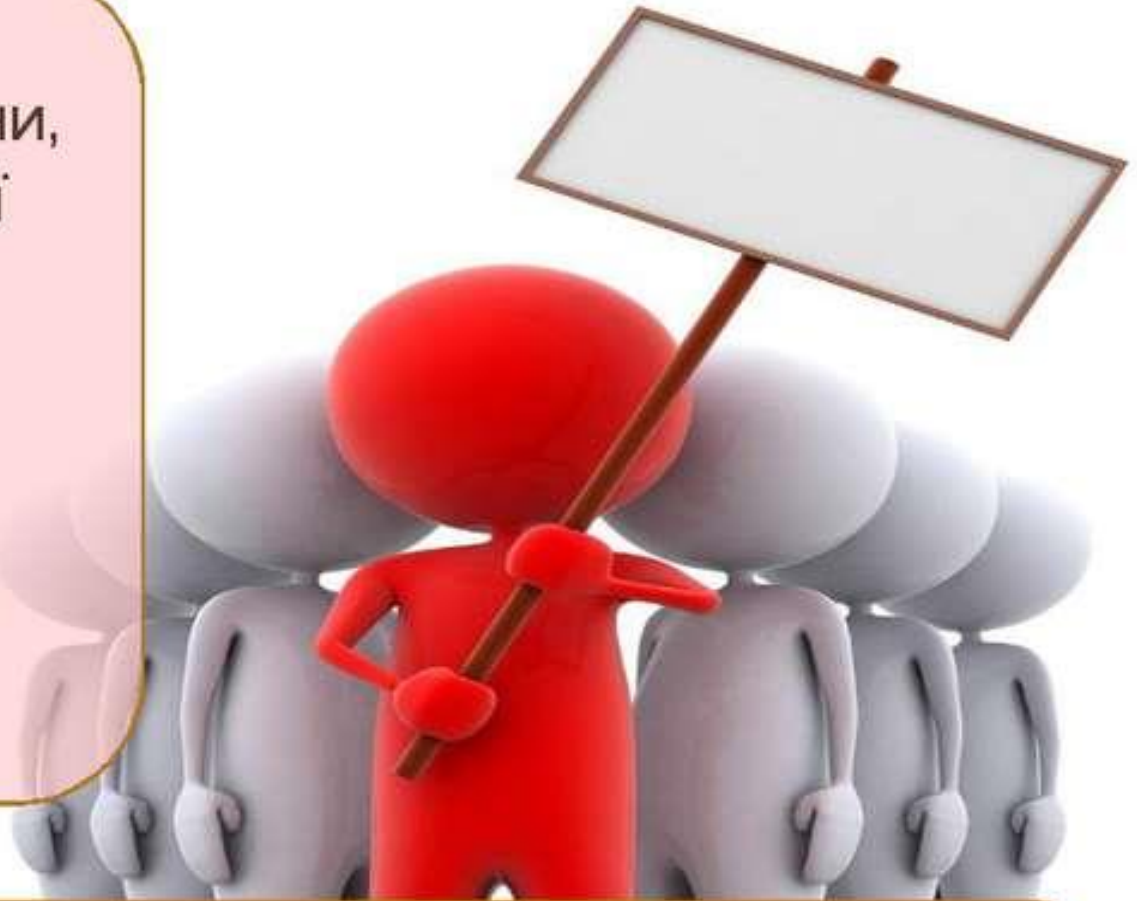

Історія ідеї прав людини бере свої витоки в давнині. Вже в Біблії містяться положення про цінність і недоторканність людського життя, рівності людей.

Ідеї прав і свобод існували впродовж майже всієї історії людства. Концепція права існувала в історичних культурах, стародавні філософи, такі як Аристотель, писали про права громадян на власність та участь у громадських справах.

Ідея прав людини, заснована на теорії природного (природженого) права, знаходить втілення в нормативних актах держав Європи і світу.

Американська Декларація незалежності 1776 р. висловила фундаментальний принцип, на якому заснована демократична форма правління: **«Ми вважаємо самоочевидною істиною, що всі люди створені рівними, що вони наділені Творцем певними невід'ємними правами, серед яких право на життя, свободу та прагнення до щастя».**

- ▶ Ідея прав людини в її класичному вигляді оформлюється в XVII-XVIII ст.
- ▶ **Реформація: свобода совісті й віросповідання** є природженим правом людини; воно проголошується не державою, а Євангелієм, і тому є священним і недоторканим для неї.
- ▶ Поступово проголошуються **інші права**: свободи думки, слова, друку, зборів, об'єднань та ін.
- ▶ Декларація незалежності США (1776 р.), Білль про права (США, 1791 р.), Французька Декларація прав людини і громадянина (1789 р.).

Гене́за прав людини

- ▶ Широке співробітництво держав світу в галузі прав людини розпочалося по завершенню Другої світової війни зі створення ООН.
- ▶ Статут ООН – це перший багатосторонній міжнародний договір, який заклав основи сприяння та утвердження поваги до прав людини незалежно від раси, статі, мови чи релігії.
- ▶ Засадничим документом міжнародної спільноти, що визначив «стандарти, досягнення яких мають прагнути всі народи та всі держави», стала **проголошена ООН у 1948 р. Загальна декларація прав людини.**

ЗАГАЛЬНА ДЕКЛАРАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

10 ГРУДНЯ 1948 РІК

THE UNIVERSAL DECLARATION
OF **H**uman **R**ights

ADOPTED BY THE UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY AT
ITS 183RD MEETING, HELD IN PARIS ON 10 DECEMBER, 1948

Загальна декларація прав людини

Декларація прав людини — міжнародно-правовий акт, у якому були сформульовані основні громадянські, політичні і соціально-економічні права людини. Затверджена і проголошена Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 р. День її прийняття 10 грудня – був оголошений Міжнародним днем захисту прав людини.

Загальна декларація була прийнята у вигляді резолюції Генеральної Асамблеї ООН, закріплені в ній норми мають рекомендаційний характер. Тобто, вони бажані, але не обов'язкові для держав-членів ООН. Але все ж, оцінюючи юридичне значення і силу положень Декларації, слід зазначити, що саме проголошені в Загальній декларації основні права і свободи розглядаються сьогодні більшістю країн як юридично обов'язкові договірні норми. На Декларацію часто посилаються при тлумаченні національного законодавства з прав людини, а також у судовій практиці. Вміщені в Декларації принципи і норми постійно розвиваються і уточнюються у процесі укладення нових міжнародних угод. Завдяки міжнародному визнанню норм Загальної декларації в конституціях більше ніж 120 країн світу перелік, зміст і присутні обмеження прав і свобод, які містяться в Декларації, перетворилися на загальновизнані звичайні норми міжнародного права, тобто на міжнародні стандарти прав людини, яких мають дотримуватися всі країни світу.

Хартія прав людини

Декларація опублікована більш ніж 360 мовами і є документом, перекладеним на найбільшу кількість мов світу, що свідчить про її універсальний характер і масштаби її поширення. Елеонора Рузвельт назвала Декларацію «Великою хартією волюнтаризму» для всього людства (тому Декларацію іноді називають Хартією прав людини). В 1950 р. ООН заснувала **День прав людини**, що відмічається у день прийняття Декларації

Міжнародний білль про права людини

У Декларації підкреслюється взаємозв'язок громадянських, політичних і соціально-економічних прав, необхідність встановлення такого соціального і міжнародного правопорядку, при якому вони можуть бути цілком здійснені.

І хоча положення Декларації мали рекомендаційний характер, вони були покладені в основу розбудови всієї системи міжнародного права. Так, у 1966 р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила Міжнародний пакт про громадянські й політичні права (1966 р.) та Міжнародний пакт

про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.), які разом із Загальною декларацією прав людини та двома додатковими протоколами до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права склали **Міжнародний білль про права людини**.

Міжнародно-правові акти

На основі Загальної декларації прав людини розроблені та прийняті відповідні спеціальні міжнародно-правові акти: **Конвенція про захист прав і основних свобод людини** (1950 р.), **Конвенція про заборону катувань та інших нелюдських, чи таких, що принижують гідність, видів поведіння чи покарання** (1984 р.), **Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації** (1969 р.), **Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок** (1979 р.), **Конвенція про права дитини** (1989 р.), **Хартія основоположних прав ЄС** (2000 р.).

СИЛА ЗАГАЛЬНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ - ЦЕ СИЛА ІДЕЙ ЗМІНИТИ СВІТ.

«...наші права людини - загальні, неподільні, невід'ємні, для кожної людини, 365 днів на рік».

*Верховний комісар ООН
з прав людини*

Емблема прав людини,
поєднує в собі два символи – птаха
і руку.

*Розробник – Предаг
Стакич (Сербія)*

Права людини — це природні можливості індивіда, що забезпечують його життя, людську гідність і свободу діяльності у всіх сферах суспільного життя.

Права мають природну сутність і є невід'ємними від індивіда, вони позатериторіальні і позанаціональні, існують незалежно від закріплення в законодавчих актах держави, є об'єктом міжнародно-правового регулювання та захисту

- ▶ **Права людини** – це основні правові можливості, необхідні для існування і розвитку особи, які визнаються універсальними, природними, невід’ємними та рівними для кожного (кожної) та мають гарантуватись державою в обсязі міжнародних стандартів.

Ознаки прав людини

1. Фундаментальність.
2. Природний, невід'ємний та невідчужуваний характер.
3. Є загальними та рівними.
4. Універсальність.
5. Мають пріоритет над позитивним правом.

Фундаментальний характер прав людини

- ▶ Права людини забезпечують захист і задоволення фундаментальних інтересів і потреб.
- ▶ Інтерес або потреба є фундаментальними, якщо їхнє незадоволення призводить до смерті чи страждання або зачіпає сутність автономії.

Природний і невід'ємний характер

- ▶ Природний характер вказує на **походження** прав людини: вони пов'язані з самим фактом існування людини, не даровані державою.
- ▶ Невід'ємний характер – без прав людина **перестає бути людиною** в соціальному сенсі; держава не може відібрати права людини.
- ▶ У той же час права людини можуть бути **обмеженими** з легітимною метою.

Права людини є загальними та рівними для кожного (кожної)

- ▶ Вони становлять складову частину особистості (правового статусу) **кожного** індивіда **незалежно** від його статі, віку, національності, релігії, стану здоров'я, походження, політичних переконань та інших факторів, які розглядаються як **заборонені підстави дискримінації**.

Універсальний характер

- ▶ Права людини не обмежені юрисдикцією окремих держав, належать кожній людині незалежно від місця її перебування і мають пріоритет перед культурними особливостями та історичними традиціями окремих країн.
- ▶ Універсальний характер прав людини відбивають їхні **міжнародні стандарти**, які визнані всіма цивілізованими націями та переважають над нормами національного права.

Міжнародні стандарти

- ▶ **Універсальні стандарти** прав людини, розроблені в межах ООН (їх основу становить Загальна декларація прав людини 1948 р.);
- ▶ **регіональні стандарти** прав людини, сформовані в межах регіональних міжнародних організацій.
- ▶ Для України принципове значення мають **європейські стандарти** прав людини, вироблені Радою Європи (насамперед – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.) та протоколи до неї.

Критерій для поділу	Види прав людини
Ступінь визначеності поведінки	Права людини та свободи людини
Специфіка потреб особи	Громадянські, політичні, соціальні, економічні, культурні права
Зв'язок із громадянством країни	Права людини і права громадянина
Особливості реалізації	Негативні та позитивні права
Коло та особливості їх носіїв	Загальні та спеціальні права (права окремих груп)
Можливість обмеження	Абсолютні та відносні

Обов'язки держави в сфері прав людини

- ▶ Правам людини кореспондують **обов'язки держави**.
- ▶ Обов'язки держави щодо прав людини передбачені Конституцією України, згідно з якою права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності Української держави.
- ▶ Держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є **головним обов'язком держави** (ст. 3 Основного Закону).

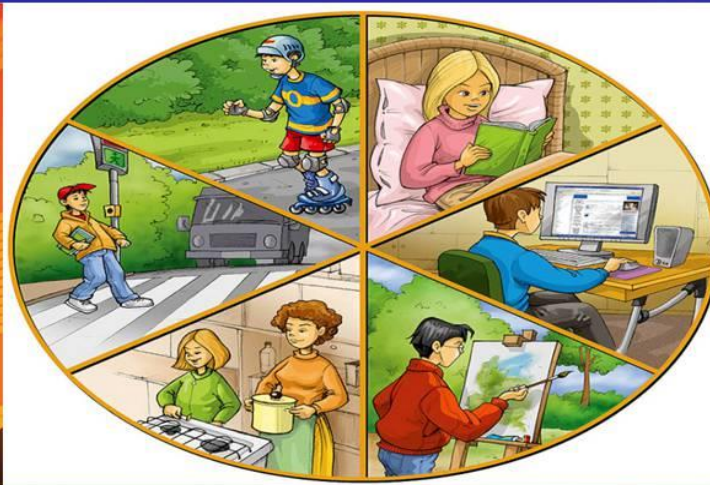
Три типи зобов'язань держави

1. **«Зобов'язання поважати права людини»** - вимагає від державних органів та інших представників держави утриматись від порушень прав людини.
2. **«Зобов'язання захищати права людини»**, що передбачає обов'язок держави захистити носіїв прав людини від протиправного втручання третіх осіб у їхню реалізацію та покарати правопорушників.
3. **«Зобов'язання забезпечувати здійснення права людини»**, що вимагає від держави вживати активні дії (заходи) з метою сприяння повній реалізації прав людини, досягнення їхнього результату.

Покоління прав людини

У результаті наукової систематизації прав людини в історичному огляді з'явилися теорія трьох поколінь прав людини.

Перше покоління прав людини - невідчужувані особисті і політичні права .
Право на свободу думки, совісті та релігії, право на життя, свободу та безпеку.

Теорія трьох поколінь прав людини

***Друге покоління прав людини** — поглиблення особистих (громадянських) і розвиток соціально-економічних і культурних прав (право на працю, відпочинок, соціальне забезпечення, медичну допомогу та ін.) — сформувалося в процесі боротьби народів за поліпшення свого економічного становища та підвищення культурного статусу.*

Теорія трьох поколінь прав людини

Третє покоління прав людини можна назвати солідарними (колективними), тобто правами всього людства — правами людини і правами народів. Це право на мир, безпеку, незалежність, на здорове навколишнє середовище, на соціальний і економічний розвиток як людини, так і людства у цілому. Йдеться про ті права особи, які не пов'язані з її особистим статусом, а диктуються належністю до якоїсь спільності (асоціації), тобто є солідарними (колективними), у яких правам особи відведене головне місце (право на солідарність, право на міжнародне спілкування та ін.).

4 покоління прав людини (XXI ст.)

Право на доступ до Інтернету

Право на евтаназію (штучна смерть)

Право на одностатеві шлюби

Право на сурогатне материнство

Право на пересадку органів